

۱- نقش کلمات مشخص شده را تعیین کنید.

أ) «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»: (ب) «وَدَانِيَةَ عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا»: (ج) «عَالِمِ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا»: (د) «يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»:

حال (أ) فاعل (ب) خبر برای مبتدای محذوف (ج) خبر مقدم (د) خبر محذوف

۲- شرط و «جزا» را در آیات زیر مشخص کرده، جازم بودن یا نبودن ادات شرط را تعیین کنید.

أ) «فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا»: (ب) «وَالْوَالِدَاتُ يُغْفَرْنَ لَهُنَّ وَالْوَالِدَاتُ يُغْفَرْنَ لَهُنَّ وَالْوَالِدَاتُ يُغْفَرْنَ لَهُنَّ»: (ج) «وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ آمَنَّا بِهِ»: (د) «فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ وَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ وَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ»:

أ) «يُؤْمِن» شرط و «فلا يَخَافُ» جزا است (۲۵/). «مَنْ» جازمه است (۲۵/).

ب) «استغفروا» شرط و «لأسقيناهم» جواب - «لو» غیر جازم است.

ج) «سمعنا» شرط و «آمننا» جواب - «لما» غیر جازمه است.

د) «قرآناه» شرط و «اتبع» جواب - «إذا» غیر جازم است.

۳- متعلق جار و مجرور را در آیات زیر مشخص کنید.

الف) «وَأَنَّهُ كَانَ يَفُولُ سَفِينًا عَلَى اللَّهِ سَطَطًا»: (ب) «كَلَّا وَالْقَمَرِ»: (ج) «كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ»: (د) «وَيُطَافُ عَلَيْهِم بِآيَةٍ مِّن فِضَّةٍ»:

أ) متعلق به «يقول»، یا حال از فاعل «يقول» و متعلق به عامل محذوف است.

ب) جار و مجرور متعلق به أقسِم محذوف

د) نائب فاعل «يطاف» (متعلق به «يطاف» نیست)

ج) متعلق به «كلوا»

۴- نوع استثنا و اعراب مستثنی را در آیات زیر مشخص کنید.

أ) «فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿١﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ»: (ب) «قِمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا»: (ج) «فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا»: (د) «وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً»:

أ) تام - غیر موجب - متصل - «مَنْ» محلاً منصوب بنا بر «استثناء» یا بدل از «أحدًا».

ب) تام - موجب - متصل - قليلاً منصوب بنا بر استثناء.

د) مفرغ - «ملائكة» مفعول دوم «جعلنا».

ج) تام - موجب - متصل - «اصحاب» منصوب بنا بر مستثنی.

۵- نوع جملات مشخص شده را بنویسید (حالیه، مستأنفه، ...). و تعیین کنید که آیا محلی از اعراب دارند یا ندارند؟ (از میان ۶ مورد زیر، تنها به ۴ عدد پاسخ گوید)

الف) «فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا»: (ب) «يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا»: (ج) «فَقَتِلَ كَيْفَ قَدَرٍ»: (د) «هَلْ أُنَبِّئُكَ عَلَىٰ أَنْ يَكُنَّ شِيبًا مَّذْكُورًا»: (ه) «كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مُّجْرِمُونَ»: (و) «وَمَا أَذْرَاكَ مَا سَقَرٌ»:

الف) جمله ی وصفیه و محلاً منصوب

ب) جمله ی مضاف الیه و محلاً مجرور

د) جمله ی حالییه و محلاً منصوب یا جمله ی وصفیه برای حین و محلاً مرفوع

ج) جمله ی استینافیه و محلی از اعراب ندارد.

و) سد مسد مفعول ادراک و محلاً منصوب

ه) جمله ی استینافیه و محلی از اعراب ندارد.

(۴ مورد - هرکدام ۵/۵ نمره)

۶- نقش «أن» و صله‌اش را در آیات زیر بنویسید. (از میان ۶ مورد زیر، تنها به ۴ عدد پاسخ گوید) (نمونه: أعجبني أنك قائم ← فاعل)

الف) «لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَاتٍ رَبِّهِمْ»: (ب) «ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ»: (ج) «بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَنْ نَسُوءَ بَنَاتِهِ»: (د) «وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ»: (ه) «لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ»: (و) «بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَىٰ صُحُفًا مُّتَشَّرَةً»:

الف) در محل نصب جانشین دو مفعول «عَلِمَ»

ب) منصوب به نزع خافض

ج) مجرور حرف جر «على»

د) محلاً منصوب و جانشین ظرف شده است به تقدیر «إِلَّا وَقْتُ مَشِيَةِ اللَّهِ» یا محلاً منصوب است و مستثنی به تقدیر مضاف می باشد: «وَمَا تَشَاءُونَ فِي كُلِّ حَالٍ إِلَّا فِي حَالِ مَشِيَةِ اللَّهِ».

و) مفعول برای «يُرِيدُ»

ه) مفعول به «شاء»

(۴ مورد - هرکدام ۵/۵ نمره)

تجزیه فعل: نوع (ماضی، مضارع، امر) / ساخت (ثلاثی، رباعی، مجرد و مزید) / صیغه (عدد، مذکر و مؤنث بودن، غایب و مخاطب یا متکلم بودن) / صحیح و معتل (اشاره به نوع اعلال هم لازم است) / لازم و متعدی _____ تجزیه اسم: جامد و مشتق (نوع مشتق)

الف) ﴿فَأُولَئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا﴾ : (ب) ﴿فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكَيْدُون﴾ : (ج) ﴿إِلَى رَبِّكَ يُؤْمِنُ الْمَسَاقُ﴾ : (د) ﴿إِلَى رَبِّكَ يُؤْمِنُ الْمُسْتَقَرُّ﴾ :

الف) ماضی - ثلاثی مزید - جمع مذکر غائب - معتل و در اصل تَحَرَّوْا بوده سپس قاعده ی ۸ (قلبی) و ۱۰ (حذفی) بر آن اجرا می شود - متعدی
 ب) مضارع - ثلاثی مجرد - جمع مذکر غائب - اجوف و در اصل یَکِيدُ بوده سپس قاعده ی ۱ (سکونی) بر آن اجرا می شود - متعدی
 ج) جامد - مصدر میمی / مشتق - اسم مکان
 د) جامد - مصدر میمی / مشتق اسم مکان

۸- نوع ادوات به کار رفته در آیات زیر را مشخص کنید.

الف) ﴿وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نَقُولَ الْإِنسَ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ : (ب) ﴿إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ﴾ :
 د) ﴿قُلْ إِن أَدْرِي أَقْرِبُ مَّا تُوعَدُونَ﴾ : هـ) ﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾ :
 ز) ﴿وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشْرَ أُرِيدَ بَمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا﴾ :
 ج) ﴿وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ آمَنَّا بِهِ﴾ :
 و) ﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ :
 ح) ﴿حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضَعَفَ نَاصِرًا﴾ :

الف) مخففه از ثقیله (ب) مزحلقة (ج) ظرفیه متضمن معنای شرط (د) نافیه
 هـ) عاطفه (و) زانده (ز) معادله / متصله (ح) حرف ابتدا / استیناف (۸ مورد - هر کدام ۲۵ / .)

۹- چنانچه فعل مضارع در جواب یکی از انشائیات (امر، نهی، استفهام...) بیاید و مجرد از حرف «فاء» باشد، توسط «إن» شرطیه مقدر مجزوم می شود؛ مانند: «لَا تَكْفُرْ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ». چرا در آیه ﴿وَلَا تَمُنُّنَ نَسْتَكْبِرُ﴾، فعل «تستکبر» مجزوم نشده است؟

در این آیه شریفه از آنجا که سببیت بین شرط مقدر با «تستکبر» وجود ندارد لذا نمی توان «تستکبر» را مجزوم به این شرط مقدر دانست و نقش آن جمله حالیه برای ضمیر در «تستکبر» است.